

**Az ISO 17100:2015 szabványban szereplő
szakkifejezések
és meghatározásuk**

Az ISO 17100:2015 tanúsítvány megszerzése alkalmából az OFFI Zrt. munkatársai örömmel teszik közzé a legújabb iparági szabványban szereplő szakkifejezések és meghatározásuk öt hazai egyetem szakértői által ellenőrzött fordítását, valamint a szakkifejezések eredeti angol megfelelőjét.

1. Fordításra, fordításslolgáltatásra vonatkozó fogalmak

1.1.	fordít	translate
	Meghatározás: a forrásnyelvi tartalmat (3.2.) átalakítja írásbeli célnyelvi tartalommá (3.3.)	
1.2.	fordítás	translation
	Meghatározás: folyamatok összessége (1.4.), amelyek a forrásnyelvi tartalmat (3.2.) átalakítják írásbeli célnyelvi tartalommá (3.3.)	
	<i>Megjegyzés: A fordítás nem szövegalapú formátumokra is vonatkozhat (pl. hangfájl, kép stb.).</i>	
1.3.	fordítási munkafolyamat	translation workflow
	Meghatározás: a célnyelvi tartalom (3.3.) létrehozásában szerepet játszó folyamatok (1.4.) vagy azok részei	
1.4.	folyamat	process
	Meghatározás: a kitűzött cél elérése érdekében végzett egymással összefüggő, egymásra ható tevékenységek	
1.5.	termék	product
	Meghatározás: a folyamat (1.4.) eredménye	
	<i>Példák:</i>	
	1. Valamely könyv boltban vagy interneten vásárolt lefordított változata (1.1.).	
	2. Valamely lefordított (1.2.) könyv tartalma mint szellemi tulajdon a szerző és a fordító (4.4.) közötti megállapodás tárgyát képezheti.	
	<i>Megjegyzés: Számos termék kategória tartalmaz generikus terméket alkotó elemeket. A domináns összetevő határozza meg, hogy a termék feldolgozott anyag, szellemi tulajdon, szoftver vagy szolgáltatás (6.).</i>	
1.6.	fordításslolgáltatás	translation service
	Meghatározás: szellemi termék (1.5.), mely az ügyfél (4.3.) és a fordításslátogató (4.2.) közti interakció eredménye	
1.7.	tolmácsol	interpret
	Meghatározás: szóbeli vagy jelelt információt átalakít egy adott nyelvről egy másik nyelvre, szóban vagy jelelt formában	

2. A fordítási munkafolyamatra és technológiára vonatkozó fogalmak

- 2.1. számítógéppel támogatott fordítás** **computer-aided translation, CAT**
Meghatározás: a fordítási munkafolyamat (1.3.) része, ahol különböző szoftveralkalmazásokat használnak a humán fordítás (1.2.) támogatására
Megjegyzés: Ezekre a számítógépes programokra általában mint fordítási (1.2.) eszközökre, számítógépes fordítástámogató eszközökre, vagy esetenként fordítási környezetben alkalmazott eszközökre (TEntS) hivatkoznak.
- 2.1. gépi fordítás** **machine translation**
Meghatározás: szöveg vagy beszéd automatizált fordítása (1.2.) valamely természetes nyelvről (3.8.) egy másikra, számítógépes rendszer használatával
- 2.2. gépi fordítás outputja** **machine translation output**
Meghatározás: gépi fordítás (2.2.) eredménye
- 2.3. utószerkeszt** **post-edit**
Meghatározás: gépi fordítás outputját (2.3.) szerkeszti és javítja
Megjegyzés: Ez a definíció azt jelenti, hogy az utószerkesztést végző személy a gépi fordítóprogram által automatikusan generált outputot szerkeszti. Nem azokra a helyzetekre vonatkozik, amikor a fordító a számítógéppel támogatott fordítási eszközön belüli gépi fordítómotor javaslatait látja és felhasználja.
- 2.4. ellenőrzés** **check**
Meghatározás: a célnyelvi tartalom (3.3.) átvizsgálása a fordító (4.4.) által
- 2.5. lektorálás** **revision**
Meghatározás: a célnyelvi tartalom (3.3.) vizsgálata a forrásnyelvi tartalommal (3.2.) való kétnyelvű összehasonlítás alapján abból a szempontból, hogy megfelel-e a megállapodás szerinti célnek
Megjegyzés: A kétnyelvű szerkesztés (bilingual editing) kifejezést időnként a lektorálás szinonimájaként használják.
- 2.6. célnyelvi ellenőrzés** **review**
Meghatározás: a célnyelvi tartalom (3.3.) egynyelvű vizsgálata abból a szempontból, hogy megfelel-e a megállapodás szerinti célnek
Megjegyzés: Az egynyelvű szerkesztés (monolingual editing) kifejezést időnként a célnyelvi ellenőrzés szinonimájaként használják.
- 2.7. korrektúráz** **proofread**
Meghatározás: ellenőrzi és kijavítja (5.4.) a lektorált célnyelvi tartalmat (3.3.) a nyomtatás előtt
- 2.8. projektmenedzsment** **project management**
Meghatározás: a projekt koordinálása, menedzselése, nyomon követése annak teljes időtartama alatt
- 2.9. stilisztikai útmutató** **style guide**
Meghatározás: szerkesztési és formázási instrukciók gyűjteménye

3. A nyelvre és a tartalomra vonatkozó fogalmak

- 3.1. tartalom content**
Meghatározás: bármi, ami jelentéssel bíró információt vagy ismeretet hordoz
- 3.2. forrásnyelvi tartalom source language content**
Meghatározás: a lefordítandó (1.1.) nyelvi tartalom (3.1.)
- 3.3. célnyelvi tartalom target language content**
Meghatározás: a forrásnyelvi tartalomból (3.2.) lefordított (1.1.) nyelvi tartalom (3.1.)
- 3.4. szöveg text**
Meghatározás: a tartalom (3.1.) írott formában
- 3.5. forrásnyelv source language**
Meghatározás: a forrásnyelvi tartalom (3.2.) nyelve
- 3.6. célnyelv target language**
Meghatározás: az a nyelv, melyre a forrásnyelvi tartalmat (3.2.) fordítják (1.1.)
- 3.7. nyelvi regiszter language register**
Meghatározás: meghatározott célra vagy meghatározott társadalmi vagy szakmai tárgykörben (3.10.) használt nyelvváltozat
- 3.8. természetes nyelv natural language**
Meghatározás: írott, jelelt vagy beszélt emberi nyelv
Megjegyzés: *A nem természetes nyelvek közé tartoznak például a programnyelvek, mint a C++.*
- 3.9. szövegtípusra vonatkozó konvenció text-type convention**
Meghatározás: a célnyelvi tartalomra (3.3.) vonatkozó előírások összessége a tartalom (3.1.) típusa és a tárgykör (3.10.) alapján
Megjegyzés: *Például a törvények tartalmazzák a törvényhozók által mindig alkalmazott konvenciókat.*
- 3.10. tárgykör domain**
Meghatározás: témakör, tudás- vagy tevékenységekör, melynek megvan a saját jellegzetes kultúrája, társadalmi közege, és megvannak a maga nyelvi sajátosságai
- 3.11. helyi sajátosságok locale**
Meghatározás: valamely célközönség nyelvi, kulturális, szakmai és területi konvencióit jellemző tulajdonságok, és az azokhoz kapcsolódó információk és bevett normák

4. A fordításslolgáltatásban részt vevő személyekre vonatkozó fogalmak

4.1. nyelvi szolgáltató language service provider, LSP

Meghatározás: nyelvi szolgáltatásokat nyújtó személy vagy szervezet

4.2. fordításslolgáltató translation service provider, TSP

Meghatározás: professzionális fordításslolgáltatásokat (1.6.) nyújtó nyelvi szolgáltató (4.1.)

Példa: Fordítóvállalatok, egyéni fordítók vagy belső fordítási osztályok.

Megjegyzés: A nyelvi szolgáltató (4.1.) általánosabb fogalom, amelyhez egyéb, nyelvi és értéknövelő szolgáltatások is hozzátartoznak, de e nemzetközi szabvány alkalmazásában a nyelvi szolgáltatók (4.1.) fordításslolgáltatóknak tekintendők, amennyiben fordítási szolgáltatásokat nyújtanak.

4.3. ügyfél, megrendelő client, customer

Meghatározás: <fordítási szolgáltatás> a fordításslolgáltatót (4.2.) hivatalos szerződésben fordítási szolgáltatással (1.6.) megbízó személy vagy szervezet

4.4. fordító translator

Meghatározás: a fordítást (1.1.) végző személy

4.5. lektor reviser

Meghatározás: a célnyelvi tartalmat (3.3.) a forrásnyelvi tartalommal (3.2.) történő összehasonlítás révén lektoráló személy (2.6.)

4.6. célnyelvi ellenőr reviewer

Meghatározás: a célnyelvi tartalom (3.3.) ellenőrzését (2.7.) végző személy

4.7. korrektor proofreader

Meghatározás: a célnyelvi tartalom (3.3.) korrektúráját (2.8.) végző személy

4.8. projektmenedzser project manager

Meghatározás: valamely fordítási projekt bizonyos elemeit irányító és a folyamatért felelős személy

4.9. kompetencia competence

Meghatározás: az ismeretek, tapasztalatok és készségek alkalmazásának képessége a kitűzött eredmények elérése érdekében

5. A fordításszolgáltatás folyamatának ellenőrzésére vonatkozó fogalmak

- 5.1. igazolás verification**
Meghatározás: a projektmenedzsmenttől (4.8.) származó megerősítés arról, hogy az előírások teljesültek
- 5.2. dokumentum document**
Meghatározás: információ és annak hordozója
Megjegyzések:
1. A hordozó lehet papír, mágneses, elektronikus vagy optikai számítógépes lemez, fénykép vagy mesterminta, illetve az előbbieket kombinációja
2. A dokumentumok egy csoportjára, pl. az előírásokra és nyilvántartásokra gyakran dokumentációként hivatkoznak.
[FORRÁS: ISO 9000:2005, 3.7.2.]
- 5.3. nyilvántartás record**
Meghatározás: az elért eredményeket tartalmazó, vagy a végrehajtott tevékenységeket igazoló dokumentum (5.2.) vagy jelentés
- 5.4. javítás correction**
Meghatározás: <fordítási szolgáltatás> a célnyelvi tartalom (3.3.) található vagy a fordítási folyamat során (1.4.) felmerülő hiba kijavítására irányuló lépés, vagy e nemzetközi szabvány valamely követelményétől való eltérés kijavítását célzó tevékenység, ha előírás a szabványnak való megfelelés
Megjegyzés: Általában akkor kerül sor javításra, amikor a fordító a célnyelvi tartalom (3.3.) ellenőrzése (2.5.) során hibát talál, vagy ha a lektor (4.5.), a célnyelvi ellenőr (4.6.), a korrektor (4.7.) vagy a megrendelő (4.3.) jelzi a hibát, illetve ennek a nemzetközi szabványnak a külső vagy belső ellenőrzése során hibát tárnak fel.
- 5.5. kiigazító intézkedés corrective action**
Meghatározás: a fordítási folyamatban (1.4.), illetve a célnyelvi tartalom (3.3.) a szabványtól való eltérés okának megszüntetésére és a hibák kiküszöbölésére irányuló tevékenység
Megjegyzés: a szócikkhez: A kiigazító intézkedés kiterjed annak feltárására is, hogy miért történt a hiba, és mit kell tenni annak érdekében, hogy ez legközelebb ne fordulhasson elő.

Összeállította:

OFFI Zrt. és a Fordítási és Tolmácsolási Minősítő Testület

2018.10.05.